

1 NOVEMBER 1916.

AFLEVERING 13.

NADRUK VERBODEN.

Opgericht door E. HEIMANS, J. JASPERS Jr. en JAC. P. THIJSSE.

REDACTIE

J. HEIMANS, AMSTERDAM.
JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE:

JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATIE:

2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

Prijs per Jaar f 4.80.

EENIGE VOGELWAARNEMINGEN VAN DEN WESTRAND DER UTRECHTSCHHE HEUVELEN.

(Vervolg en slot van blz. 227).

IA, in die maand was er veel gebeurd, dat zag ik wel, overal jongen: de aardige gespikkelde Roodstaartjes, Vliegenvangers en Groenvinken en de onnoozele Kuif- en Zwarte Meesjes. Maar wat me 't meeste speet, was, dat ik de Koekoekseieren en jongen zou zijn misgelopen. Maar dit viel nogal mee: in 't begin zei ik al iets over den Koekoek in 't Heggemuschnestje. Deze was echter weldra zoo groot, dat hij uit 't nest groeide.

Maar nadat ik aan den slootkant voor ons huis eerst 4 Winterkoningnesten gevonden had, waarvan 1 met jongen, 1 met eieren en 2 speelnesten, ging ik op een Roodborst loeren, die met eten sleepte. Deze verdween weldra in een hol aan den anderen kant van de sloot en kwam daar niet meer vandaan. Ik dacht dat daar 't nest zou zijn, maar vond niets. Later bemerkte ik, dat de Roodborst dit kunstje telkens herhaalde en mij dan lag te beloeren. Maar eindelijk vloog

hij naar zijn werkelijke nest, dat in een hol, onzichtbaar verborgen achter afhanginge grassen, vlak aan 't water lag. Ik voelde voorzichtig, één klein vleeschhompje! Ik haalde 't er uit en daar vertoonde zich de moordenaar, die de eigenlijke bewoners in 't water bleek gegooïd te hebben: een monstertje met een driekanten kop en een paar zwarte pennen.

Hij groeide voorspoedig en een week later waren de veeren zoover, dat zij zijn heele lichaam bedekten. Als ik hem uit 't nest wilde halen, blies hij zich op en beet me in mijn vingers.

30 Juni. Hij wordt hoe langer hoe woester. Als ik hem uit het nest haal, bijt hij rechts en links, maar zoodra hij eenmaal op mijn schouder zit, blijft hij rustig en zoo laat ik hem aan al mijn huisgenooten zien. Zijn onderzijde is nu prachtig zwart, met wit en boven op zijn kop zijn een paar witte veertjes doorgekomen, zijn staart begint ook al mooi uit te groeien. Ik probeer, of hij al vliegen kan: hij fladdert al heele eindjes. Soms piept hij al heel fijn, maar vooral laat hij aldoor een gorgelend geluid hooren: tok-tok-tok. Ik zet hem weer in 't nest en dan gaan de Roodborstjes hem weer druk voeren.

Een jonge musch wordt het nest bouwen geleerd! De oude musch maakt zijn nieuwe nest voor het volgende broedsel. Hij zoekt een prop haren en duwt de helft er van in den bek van 't jonge muschje en die moet mee bouwen aan 't nest onder het dak: een leuk gezicht.

Ik vind nog een Zanglijster met 5 jongen en één met 4 eieren, maar 't meeste is toch gedaan. En ten slotte een Merel met een koekoeksei, tenminste er liggen 4 bruinig gestipte eieren in en één blauw ei, licht gespikkeld.

5 Juli. 's Morgens ben ik met schemering op om te zien of de oude Koekoek soms bij 't Roodborstnest komt, waar de jonge Koekoek op uitvliegen staat. Er gebeurt echter niets.

Een Zanglijster met 5 jongen vind ik vlak bij, maar ik kan niet ver weg, en als ik terug kom, is de jonge Koekoek weg en wordt in onzen tuin gevoed. Hij schreeuwt vreeselijk en maakt een geluid als dat van den Vliegenvanger: tsji, tsji, tsji! Hij zit ongelukkig net voor een Meezenkastje en ik geloof, dat die Koolmeezen hem voor een Draaihals aanzien. Ze schreeuwen om hem heen en durven hun jongen niet te voeren. Weldra komen achtereenvolgens 2 Fitisjes, een Vink, een Merel, een Winterkoning en warempel ook twee Kuifmeesjes en alles roept om hem heen.

De Roodborstjes begrijpen er niets van en voeren niet meer, soms tikken en knikken ze mee en vermeerderen het algemeen tumult.

Eindelijk komen een Fitis en een Koolmees bij hem op den tak, maar nauwelijks buigt de tak iets door, of de Koekoek fladdert en daarmee stuift alles op zij. Noch de Koekoek, die met stom gezicht en open bek om eten schreeuwt, noch zijn pleegouders begrijpen er iets van. Vrouw Koolmees gaat, onder bescherming van Koolmees-man, die de wacht blijft houden, na twintig keer omgekeken te hebben, de jongen voeren, die luid piepen. Nauwelijks is

ze echter binnen, of de onnoozele Koekoek slaat even met een vleugel en op hevig alarm van de Koolmees buiten, komt ze weer ijlings terug, met het eten voor de jongen nog in den bek. De Koekoek krijgt geen eten. Daarom haal ik hem uit den boom (hij is nog erg mak) en zet hem ergens anders neer, hem 7 dikke wormen voedende, die hij achter elkaar naar binnen slokt.

's Avonds. Vanuit mijn kamer hoor ik weer zoo'n doordringend tsji, tsji, en als ik ga zoeken, vind ik opnieuw een Koekoek, in een grondnest (Roodborst- of Roodstaartnest): ik weet niet van welk van beide vogels 't nest is: 't ligt in de bladen en Roodborst en Roodstaart zitten allebei bij hem. Hij is bijna volwassen en naar ik denk $\pm$ 5 dagen ouder dan de andere Roodborstkoekoek.

Als hij mij ziet, vliegt hij in wilde vlucht rechts en links zwenkend, net zooals Nachtzwaluwen doen, door de boomen, maar blijft toch in de buurt van zijn pleegouders. Het geheel is een prachtig gezicht. Als hij niet aldoor tsji, tsji riep, had het net zoo goed de oude Koekoek kunnen zijn. Nog een paar maal herhaalt hij dezelfde vliegtoeren, terwijl de Roodborsten in hevige opwinding tikken. (Zou de Koekoek, dien Jan Verweij zoo zag vliegen, ook niet de jonge geweest kunnen zijn? zie blz. 169 afl. 9 jaarg. 20; hoe goed ik deze Koekoeks-nesten kan gadeslaan, van een ouden Koekoek verscheen nooit een spoor, bij andere nesten ook nooit).

De jonge Koekoek.

En nu. Hoogstwaarschijnlijk was de Koekoek van gisteravond een Roodborstkoekoek, terwijl de andere Roodborstkoekoek er niet meer dan 100 M. vandaan lag. Waarschijnlijk is in beide nesten het ei door hetzelfde Koekoekswijfje gelegd. We zouden hier dus kunnen spreken van een koekoek, die speciaal hare eieren in Roodborstnesten legt. Nu nog iets. Was er in ons land wel eens meer een Koekoeksei in een Roodborstnest gevonden? In „Het Vogeljaar“ vind ik den naam van de Roodborst niet vermeld bij die vogels, waarvan de Heer Thijssen weet, dat ze in ons land Koekoekseieren geherbergd hebben. (Vogeljaar 1e druk.)

De Merel broedt nog altijd op zijn vier eieren en op dat van den koekoek. Ook de 2e Roodborstkoekoek ligt 's avonds weer op zijn nest.

6 Juli. De eerste Roodborstkoekoek is ook weg, vanochtend was hij nog in

onzen tuin, maar nu is hij weggevlogen. Ik vind 't niet aardig, dat hij me niet een laatsten groet is komen brengen: ik heb hem altijd zoo netjes behandeld en hem zoo dikwijls wormen gegeven.

Maar hij heeft gelijk, dat hij weg gaat, nu hij vliegen kan! En dan de wijde wereld in! Over 2 $\frac{1}{2}$ maand heeft hij meer gezien dan ik.

Toch vind ik het jammer, dat hij weg is. Bijna 3 weken achter elkaar heeft hij elken dag een kwartiertje bij me op mijn hand gezeten en eten gekregen en als ik nu als gewoonlijk naar zijn hol toe ga, ligt hij er niet meer en ik voel, dat hij in een korten tijd, in slechts 3 weken, een vriend van me is geworden.

Zoo is het met zooveel vogels. Het spijt je, wanneer ze wegvliegen, maar hun leven en alles wat je met ze beleefd en genoten hebt, dat heeft je eigen leven zooveel rijker gemaakt. En kan je het hen soms kwalijk nemen, dat, nu zij hun vleugels kunnen uitslaan, ze ver weg vliegen, ver over de sneeuwbergen naar het land waar de zon altijd lacht, inplaats van hier te blijven, in ons kleine landje, waar het nu al 2 maanden lang regent en kil is? Ik wou, dat ik mee kon met ze!

Maar neen. Ook in onze beperkte omgeving is vooreerst nog zooveel te zien en zooveel nieuws te leeren! Zoo weinig heb ik dit jaar maar gezien van wat er in de omgeving van de Bilt alleen, in de natuur is voorgevallen, dat er geen denken aan is, verder weg te gaan. Integendeel: 't volgend jaar moet ik meer zien en meer te weten komen van al 't onbekende, dat ook nog op dit kleine stukje aardbodem voor ons verborgen ligt.

Station de Bilt, Juli 1916.

D. TOLLENAAR.

NASCHRIFT. Behalve de 2 genoemde jonge Roodborstkoekoeken zag ik in dezelfde buurt eenigen tijd later, hoe een pas uitgevlogen Koekoek door Roodborstjes gevoed werd ('t nest had ik niet gevonden). Ik weet beslist zeker, dat dit geen der beide andere Koekoeken geweest kon zijn, daar hij veel jonger was dan toen ik de anderen, die bovendien al eenigen tijd weg waren, voor 't laatst zag. Dit was zoowel aan grootte, aan 't ongelukkige vliegen en aan het korte staartje te zien.

Vlak bij elkaar hebben dus minstens 3 Roodborstjes een Koekoeksei gehad. En omdat in ons land nooit of zelden een Koekoek haar ei in 't nest van een Roodborst legde, kunnen we wel aannemen, dat één en hetzelfde Koekoekswijfje deze eieren daar legde.

Uit dit geval zou men dus de volgende gevolgtrekkingen kunnen maken:

1o. Er zijn Koekoekswijfjes, die een voorkeur voor een bepaalden zangvogel hebben.

2o. Als er genoeg nesten van dien bepaalden zangvogel zijn en ze haar veilig lijken, legt 't Koekoekswijfje liefst in eenzelfde buurt.

Bovendien lijken mij Koekoeken niet zoo schuw toe: één van deze nesten, lag slechts enkele meters van ons huis af.

Van het Koekoekswijfje zag ik nooit een spoor.

Het ei in 't genoemde Merelnest werd door verscheidene vogelliefhebbers bekeken en volgens hen, bestond geen twijfel of 't was een Koekoeksei.

Buitengewoon jammer was 't dus, dat één dag, voordat de eieren zouden uitkomen (zij broedde al 12 dagen), de Merel 't nest vergaf.

Station de Bilt, Sept. 1916.

D. TOLLENAAR.

EEN NIEUWE WEGWESP?

Calicurgus fasciatellus (= *hyalinatus*).

EIGENLIJK geloof ik zelf niet, wat hier boven staat, maar ik vind het ook heelemaal niet erg, als het later mocht blijken, dat het opschrift verkeerd is. Het geslacht *Calicurgus* (fig. 1) ontbreekt in de lijst van Oudemans en ook in Thijssse's tabel, maar het is best mogelijk, dat beide hem bij *Salix* (= *Priocnemis*), die ook een zwart-rood achterlijf hebben, rekenen. Hij lijkt ook verder sprekend op een *Priocnemis*, alleen 't voorborststuk is aan de voorzijde bijna recht afgesneden, terwijl dit bij *Priocnemis* afgerond is, en op een enkel adertje na stemmen de vleugelkenmerken bij beide geslachten overeen. Maar dat zijn kleine verschillen, die je onmogelijk kunt konstateren, als je 't dier niet aan de speld hebt. Het eenige kenmerk, waar je iets aan hebt, als je 't dier ziet loopen, is de veel grootere doorzichtigheid van de vleugels, die door de donkere eindvlek nog meer opvalt. Hierop doelt denkkelijk de vroegere soortnaam: *hyalinatus*.

Saunders vermeldt hem voor Engeland, Lameere voor België en Sickmann voor Westfalen, waarom zou hij dus ook niet al lang in ons land gevangen kunnen zijn. Zeldzaam kan ik hem ten minste volstrekt niet noemen, vroeger heb ik hem al herhaaldelijk bij Breda waargenomen, steeds echter zonder proef of nest. Daar ik nergens iets over zijn levensgewoonten vermeld vond, zal ik er maar iets van vertellen, misschien wordt er dan meteen gekonstateerd, of we met een nieuwen inlander te doen hebben, of niet.

Die Pompiliden of wegwespen zijn nog lang niet zoo vlijtig bestudeerd, als men dat bij haar algemeene bekendheid zou verwachten. 't Zal wel daardoor komen, dat haar systematiek lang niet gemakkelijk is en dat er zooveel soorten van bestaan.

Saunders geeft voor Engeland (tot 1896) zes geslachten, samen met 29 soorten, die verdeeld zijn als volgt: *Pompilus* 16, *Priocnemis* 7, *Calicurgus* 1, *Pseudagenia* 1, *Agencia* 2, *Ceropales* 2. Daar nu de insectenfauna van Engeland niet zoo veel van de onze verschilt, zullen de meeste ervan ook wel bij ons voorkomen. Ja, ik geloof, dat we er gerust een dozijn soorten bij mogen tellen, ik bezit ten minste al enkele, die bij Saunders ontbreken.